

بدترین مردم

کلیدواژه: بدترین مردم.
پرسش: چرا در احادیث، مصادیق بهترین مردم و بهترین کارها و دشمن‌ترین مردم متفاوت است؟ مگر مثلاً بدترین انسان‌ها در نزد خدا نباید یک گروه ثابت باشند، پس چرا در احادیث، گروه‌های مختلفی به‌عنوان بدترین‌ها معرفی شده‌اند؟
پاسخ: استفاده از عبارت «خیرالناس» و «شرالناس» در این روایات، مفهومی قطعی ندارد تا موجب تعارض روایات با یکدیگر شود؛ بلکه ناظر به نوعی تفکیک نسبی میان مردم است که با این نگاه، نه تنها گروه‌های مختلفی را می‌توان به‌عنوان بدترین مردم معرفی نمود، بلکه بدتر از بدترین نیز معنا خواهد داشت.

فهرست مندرجات

- ۱ - مصداق «بدترین مردم» در روایات
  - ۱.۱ - ۱. پند نگرفتن افراد از قرآن
  - ۱.۲ - ۲. احترام گذاشتن اجباری به مردم
  - ۱.۳ - ۳. سخن‌چینی از برادر نزد سلطان
  - ۱.۴ - ۴. طرد کردن مهمان
  - ۱.۵ - ۵. برده‌فروشی
  - ۱.۶ - ۶. بهره نبردن دانشمند از علمش
  - ۱.۷ - ۷. نادیده نگرفتن خطای دیگران
  - ۱.۸ - ۸. اعتماد نکردن به مردم به دلیل بدگمانی
- ۲ - مصداق «از بدترین مردم» در روایات
  - ۲.۱ - ۱. ادعای بهترین مردم بودن
  - ۲.۲ - ۲. دوچهره بودن انسان
- ۳ - طرح یک پرسش
  - ۳.۱ - توجه داشتن به عبارتهای متشابه در متون عربی
  - ۳.۲ - نمونه‌ای از آیات قرآن
- ۴ - مراد از بدترین مردم در روایات
  - ۴.۱ - روایتی از پیامبر اکرم
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

مصداق «بدترین مردم» در روایات

در موارد فراوانی در روایات از واژه «شرالناس» یا «بدترین مردم» استفاده شده و در هر روایت، گروهی از مردم با این ویژگی معرفی شده‌اند. به پاره‌ای از این روایات اشاره می‌شود:

← ۱. پند نگرفتن افراد از قرآن

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - می‌فرمایند: بدترین مردم افرادی هستند که قرآن را تلاوت می‌کنند؛ اما از هیچ قسمت آن، پند نمی‌گیرند. [۱]

← ۲. احترام گذاشتن اجباری به مردم

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - فرمودند: بدترین اشخاص، افرادی هستند که مردم به دلیل دور ماندن از شرشان اجباراً به آنها احترام می‌گذارند. [۲]

← ۳. سخن‌چینی از برادر نزد سلطان

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - می‌فرمایند: بدترین مردم شخص سه‌گانه است. پرسیده شد که «سه‌گانه» یعنی چه؟ فرمود آن‌که سخن‌چینی برادرش را نزد سلطان کرده و با این کار، سه نفر را نابود کرده است. خودش، برادرش و پادشاه! [۳]

← ۴. طرد کردن مهمان

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - فرمودند: ای علی! بدترین مردم، فردی است که مهمان خود را طرد کند، غذایش را به تنهایی بخورد و بنده‌اش را به باد کتک و شلاق گیرد. [۴]

← ۵. برده‌فروشی

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - می‌فرمایند: برده‌فروش، بدترین انسان‌هاست. [۵]

← ۶. بهره نبردن دانشمند از علمش

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - فرمودند: ای اباذر! در روز قیامت، بدترین مردم نزد پروردگار، دانشمندی است که بهره‌ای از دانش او به دیگران نرسد. [۶]

← ۷. نادیده نگرفتن خطای دیگران

امیرالمؤمنین - علیه‌السلام - می‌فرماید: بدترین انسان‌ها فردی است که لغزش‌های دیگران را نادیده نگرفته و تلاش در پوشاندن عیب‌های مردم نکند. [۷]

← ۸. اعتماد نکردن به مردم به دلیل بدگمانی

امیرالمؤمنین - علیه‌السلام - فرمودند: بدترین مردم فردی است که به دلیل بدگمانی خود به دیگران اعتماد نکند و دیگران نیز به دلیل رفتار زشتش به او اعتماد نکنند. [۸]

مصداق «از بدترین مردم» در روایات

البته در برخی روایات نیز از عبارت «من شر الناس» یا «از بدترین مردم» استفاده شده است:

← ۱. ادعای بهترین مردم بودن

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - می‌فرماید: از بدترین انسان‌هاست هر آن که ادعا کند، من بهترین مردم هستم. [۹]

← ۲. دوچهره بودن انسان

پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - فرمودند: انسان دو چهره از بدترین مردم نزد پروردگار است. [۱۰]

طرح یک پرسش

شاید این پرسش به وجود آید که در نهایت، وجود چه رذیله اخلاقی، در انسان موجب می‌شود تا انسان‌ها به مرحله «شر الناس» سقوط کنند؟!

← توجه داشتن به عبارات‌های متشابه در متون عربی

برای پاسخ به این پرسش، نخست باید به این نکته مهم توجه کرد که در درک متون مذهبی، نباید تنها به ترجمه تحت‌اللفظی متون عربی بسنده کرد؛ بلکه باید با مرور در عبارات مشابه، به دریافت صحیحی از متن دست یافت.

← نمونه‌ای از آیات قرآن

به‌عنوان نمونه، اگر در آیه‌ای از قرآن کریم مشاهده کنیم که در مورد «ملکه سبأ» عنوان شده است که «وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ»؛ [۱۱] و او از هر چیزی بهره‌ای داشت، نباید این پرسش در ذهنمان متبادر شود که چرا این تعبیر در مورد ملکه به‌کار برده شده، با آن‌که او از بسیاری چیزها محروم بود؟!

او همانند سلیمان پیامبر علیه‌السلام، قدرت استفاده از نیروی باد را نداشت! همانند او سخن پرندگان را نمی‌فهمید و ...؛ زیرا در پاسخ گفته خواهد شد که مراد از «من کل شیء» با توجه به زبان عربی، لزوماً «تمام چیزها» نیست؛ بلکه ترجمه به «بسیاری از چیزها» نیز صحیح بوده و مراد آیه نیز همان بوده است.

با این مقدمه، به موضوع اصلی برمی‌گردیم:

مراد از بدترین مردم در روایات

این‌که در روایات، گروه‌های مختلفی با عنوان «بدترین مردم» و یا «شر الناس» معرفی شده‌اند، معنایش لزوماً آن نیست که بدتر از آنها وجود ندارد؛ بلکه مراد از این دسته روایات، آن است که وجود چنین صفات پست اخلاقی، انسان‌ها را در شمار بدترین‌ها قرار خواهد داد و این بدترین‌ها نیز، خود دارای سلسله مراتبی هستند که اگر فردی دارای چندین ویژگی ناپسند باشد، مطمئناً از آن که تنها یک ویژگی ناپسند دارد، در رتبه پایین‌تری قرار خواهد گرفت و در میان خود این ویژگی‌های ناپسند نیز بد و بدتر وجود دارد و «شر الناس» در روایات، مفهومی قطعی نداشته؛ بلکه با نگاهی نسبی، مردم را به بهترین و بدترین تقسیم می‌کند.

← روایتی از پیامبر اکرم

با این نگاه، پرسشی در مورد متعارض بودن روایات باقی نخواهد ماند. روایتی از پیامبر اسلام - صلی‌الله‌علیه‌وآله - را می‌توان دلیلی بر درستی چنین برداشتی دانست: بهترین مردم فردی است که خیرش به دیگران برسد و بدترین مردم، فردی است که دیگران از آزار او در امان نباشند و بدتر از او فردی است که مردم به دلیل دورماندن از آزارش، او را مورد احترام قرار دهند و بدتر از هر دو، فردی است که دین خود را به‌خاطر دنیای دیگران بفروشد. [۱۲]

همان‌گونه که ملاحظه می‌فرمایید، با آن‌که در ابتدای روایت، به بدترین مردم اشاره شده، اما با این وجود در ادامه همان روایت تأکید شده است که بدتر از آنها نیز وجود دارد.

پانویس

- ↑ دیلمی، حسن‌بن ابی الحسن، أرشاد القلوب، ج ۱، ص ۷۹، انتشارات شریف رضی، قم، ۱۴۱۲ ق.
- ↑ مجلسی، مجدباقر، بحارالأنوار، ج ۷۲، ص ۲۰۶، مؤسسة الوفاء، بیروت، ۱۴۰۴ ق.
- ↑ شیخ مفید، الإختصاص، ص ۲۲۸، کنگره شیخ مفید، قم، ۱۴۱۲ ق.
- ↑ حرانی، حسن‌بن شعبه، تحف العقول، ص ۴۲۸، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۴۰۲ ق.
- ↑ کلینی، محمدبن یعقوب، کافی، ج ۵، ص ۱۱۴، دارالکتب الإسلامية، تهران، ۱۳۶۵ ش.
- ↑ شیخ طوسی، الأمالی، ص ۵۲۷، انتشارات دارالتقافة، قم، ۱۴۱۴ ق.
- ↑ آمدی تمیمی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، ص ۲۲۵، ج ۵۰۱۶، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، ۱۳۶۶ ش.
- ↑ آمدی تمیمی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، ص ۲۶۳، ج ۵۶۷۵، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، ۱۳۶۶ ش.
- ↑ راوندی، سید فضل‌الله، النوادر، ص ۱۱، مؤسسة دارالکتاب، قم، بی‌تا.
- ↑ شیخ صدوق، الخصال، ج ۱، ص ۲۸، ج ۱۷، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۴۰۲ ق.
- ↑ نمل (۲۷)، آیه ۲۳.
- ↑ شیخ مفید، الإختصاص، ص ۲۴۳، کنگره شیخ مفید، قم، ۱۴۱۲ ق.

منبع

پایگاه اسلام کوئست.

